

Hållbarhetsrapport 2022

Ett år av kris, men också många stora framsteg

Restriktionerna med anledning av coronapandemin upphörde i början av året och inom Adda-koncernen startade en strukturerad återgång till kontoren. En längre tids distansarbete på heltid har medfört nya kunskaper om digitala arbetssätt, vilket har lett till att de anställda idag väljer den arbetsplats och det arbetssätt som är mest fördelaktigt för uppgiften, kunderna och de själva. Att kunna kombinera arbete på kontoren med distansarbete har medfört att medarbetarna upplever att de fått en bättre balans mellan arbete och fritid. Som effekt av detta har vi i våra medarbetarundersökningar och sjukskrivningstal sett att stressnivåerna har minskat och välmåendet ökat. Ett återgående till ett mer normalt resande har dock inneburit att vårt klimatfotavtryck från resor i tjänst har ökat jämfört med 2021. Jämfört med 2019, året innan pandemin, har vi minskat klimatfotavtrycket.

I februari invaderade Ryssland Ukraina, vilket förutom det mänskliga lidandet och förödelsen på plats ledde till ett flertal sanktionspaket mot Ryssland och Belarus. I oktober gick de sanktioner som träffar offentlig sektor in i en ny, skarp fas med förbud att fullgöra offentliga kontrakt med leverantörer som omfattas av sanktionerna.

FN:s klimatpanel konstaterade att den globala uppvärmningen nu uppgår till 1,1 grader, vilket ger påtagliga effekter. Uppvärmningen kan öka till 1,5 grader redan under 2030-talet, något som ytterligare skulle öka riskerna för ekosystem och människor. Dessutom har Rysslands krig i Ukraina medfört en större kolförbränning än någonsin tidigare.

Ett stort steg i rätt riktning är att det till slut gick att få till ett avtal om natur och biologisk mångfald på COP15 i Montreal. Ett annat stort steg är att Europeiska rådet har satt som mål att EU ska minska sina utsläpp av växthusgaser med minst 55 % fram till 2030, jämfört med 1990, och bli klimatneutralt senast 2050. Genom den europeiska klimatlagen är dessa mål bindande för EU och dess medlemsländer. Målen ska bland annat uppnås genom energieffektivisering, förnybar energi och en höjd ambition i utsläppshandelsystemet. Samtidigt ser vi en tydlig trend vad gäller cirkulär ekonomi. Flera projekt pågår för att accelerera omställningen till säkra och hållbara material, produkter och processer. Ett sådant är arbetet med digitala produktpass.

EU-kommissionen har dessutom presenterat sitt direktivförslag om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. Parallellt med detta har EU:s Plattform för hållbar finansiering tagit fram rekommendationer för taxonomiförordningens minimiskyddsåtgärder, som handlar om just tillbörlig aktsamhet. Samtidigt pågår arbete med att anta ett förbud mot att placera varor på marknaden som har tillverkats med hjälp av tvångsarbete.

På global nivå har FN:s generalförsamling fastställt den mänskliga rättigheten till en ren, hälsosam och hållbar miljö. Frågan blir allt viktigare i den gröna omställningen, som ökar efterfrågan på mineraler från konflikttrabbade områden och högriskområden samt exponerar vårt beroende av sällsynta jordartsmetaller, inte minst från Kina. Världen riskerar att inte bara bli beroende av Kina för utvinningen av mineralerna – det skapar också ett dilemma ur ett människorättsperspektiv. Detta då tvångsarbetet och andra människorättsrisker i Kina fortsätter att påverka hållbarhetsarbetet.

I Sverige skickade regeringen ska-reformen på lagrådsremiss i juni. Förslaget innebär att upphandlande myndigheter ska beakta klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter, om upphandlingens art motiverar det. I november klargjorde den nya regeringen att förslaget ska ses över. Samtidigt tar arbetslivskriminalitet och välfärdsbrottslighet allt större plats i debatten.

Vi på Adda

För att vår verksamhet ska fungera och för att vi ska kunna göra rätt aktiviteter och insatser för våra kunder är det viktigt att våra medarbetare har rätt förutsättningar och mår bra. Sedan 2016 har Adda gjort årliga mätningar av vår arbetsplatskvalitet genom Great Place to Works medarbetarundersökning. Under 2022 beslutades att skjuta fram undersökningen till mars 2023. Istället har den årliga undersökningen gällande den organisatoriska och sociala arbetsmiljön utförts och handlingsplaner aktiverats. Undersökningen visar på ett klart förbättrat resultat gällande välmående, stressnivåer och information från ledningen. Det förekommer ett fåtal upplevda fall av diskriminering och kränkande särbehandling.

Medarbetarinflytande i arbetsmiljöarbetet

Systematiskt arbetsmiljöarbete är en av nycklarna till en hållbar arbetsmiljö och på Adda finns ett stort engagemang för arbetsmiljöfrågor. Medarbetarinflytande i arbetsmiljöfrågor ger en bättre upplevelse av arbetsmiljön och därför fortsätter vi att genomföra aktiviteter som främjar detta.

Varje år genomförs ett flertal insatser i arbetsmiljöarbetet:

- Minst fyra protokollförda möten i Arbetsmiljökommittén.
- Fysiska arbetsmiljö- och brandskyddsronder på samtliga kontor minst en gång per år.
- Psykosocial arbetsmiljöronde med handlingsplan en gång per år.
- Översyn och kommunikation av rutiner för tillvägagångssätt i olika arbetsmiljösituationer samt hur vi kan förebygga ohälsa på arbetsplatsen.
- Utbildning av samtliga nyanställda i systematiskt arbetsmiljöarbete och hur detta fungerar i praktiken hos oss på Adda.

Den digitala vardagen

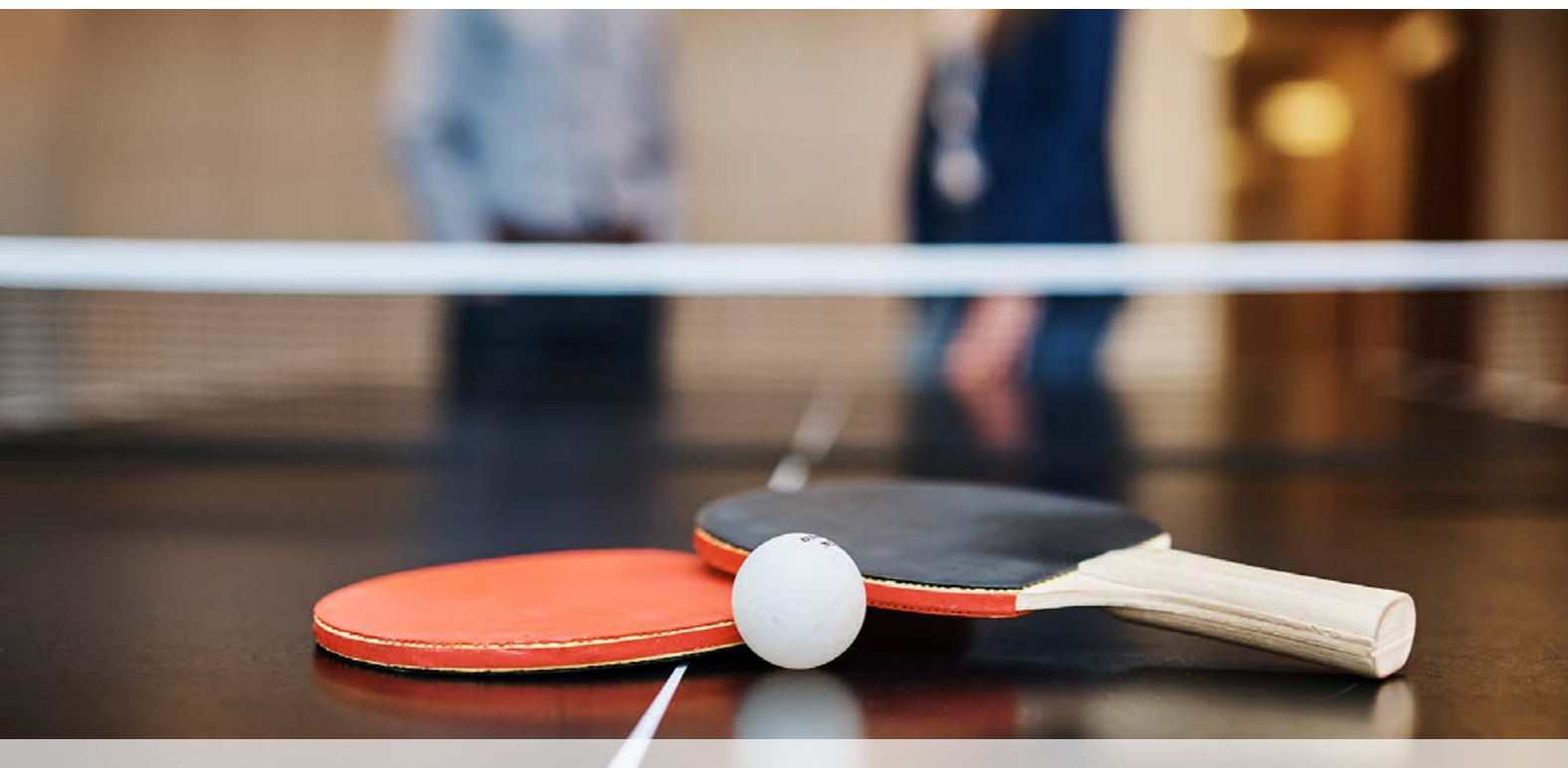
Under coronapandemin arbetade de flesta anställda hemifrån i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Hela organisationen ställde om till ett digitalt arbetssätt och efter tre års praktiserande ligger kompetensen på en hög nivå. Att hålla hybridmöten, webinarier samt digitala avdelningsmöten och konferenser är numera naturliga och vanligt förekommande arbetssätt som kan hanteras av samtliga medarbetare.

En arbetsmiljömässig risk är att under en längre tid arbeta ensam på distans och därför har en digital arbetsmiljöstudie genomförts för andra gången. Syftet är att undersöka hur det digitala arbetet påverkar vårt välmående och vad som behöver göras för att förebygga skador och ohälsa. Vi har också infört en mängd aktiviteter och åtgärder för att minimera arbetsmiljöriskerna samt för att bibehålla variation, välmående, gemenskap och meningsfullhet i arbetet:

- Fler ett-till-ett-möten mellan chef och medarbetare.
- Uppmuntran till att regelbundet komma till kontoren för samarbeten och möten.
- Gemensam fika både digitalt och på kontoren, fredags-quiz och andra sociala tillställningar.
- Hemarbetsplatserbidragande – ett ekonomiskt bidrag från arbetsgivaren till ett väl fungerande och ergonomiskt hemmakontor hos medarbetaren.

Balans mellan arbete och fritid

De största utmaningarna i vår arbetsmiljö är stress och att hålla en god balans mellan arbete och fritid. För att förebygga dessa risker har företaget samlat personalrepresentanter till en arbetsgrupp, Vässa sågen-gruppen, som leds av HR och vars uppdrag är att arrangera aktiviteter som är stärkande för kropp, själ, hjärna och hjärta. Exempel på arrangemang under året var en padelturnering, inspirationsföreläsning om träning och hälsa, yoga och meditationsövningar samt after work med pingis och dart.

Vässa sågen-gruppen har fått sitt namn från den tredagarsutbildning i ledarskap, FranklinCovey's 7 Goda Vanor, som alla medarbetare i koncernen får genomföra. Vässa sågen är den sjunde vanan som handlar om att med praktiska ledarverktyg ge oss själva förutsättningar att hantera en stressig vardag på ett mer effektivt och hälsosamt sätt. Vi ser många positiva effekter av denna utbildningssatsning och De 7 Goda Vanorna utgör numera en plattform för vårt sätt att arbeta och interagera med varandra.

Aktivitetsbaserat arbetssätt

På kontoren tillämpas ett aktivitetsbaserat arbetssätt vilket innebär att medarbetaren väljer arbetsplats beroende på arbetsuppgiften för stunden. Samtliga arbetsplatser, mötesrum och fikarum kan nyttjas av alla och det finns olika zoner på kontoret för att upprätthålla ett stödjande arbetsklimat.

Kvinnodominerad bransch med normal omsättning på personal

Adda verkar i en bransch där generellt sett fler kvinnor än män arbetar. Företaget strävar efter en könsfördelning på 60/40 eller jämnare. 2022 hade Adda en fördelning på 69% (år 2021 70 %) kvinnor och 31% (år 2021 30%) män.

Under pandemiåren har personalomsättningen i bolaget varit låg. Under andra halvåret 2022 ökade personalomsättningen, men ligger totalt sett på en normal nivå och enligt förväntan. Personalomsättningen var 12,3% (år 2021 6,73 %), vilket anses som en normal nivå. Genomsnittsåldern var 42 år, precis som för föregående år. Nästan alla anställda arbetade heltid.

Klimatfotavtryck från våra resor och kontor

Sedan 2016 mäter vi våra tjänsteresors klimatpåverkan och sedan 2018 klimatkompenserar vi utsläppen från genomförda resor.

För verksamhetsåret 2022 klimatkompenserade vi för 157 ton koldioxid-ekvivalenter för utsläpp som härrör från tjänsteresor och energianvändningen på våra kontor. Nytt för året är att vi även räknar med Malmö- och Göteborgskontorets energianvändning.

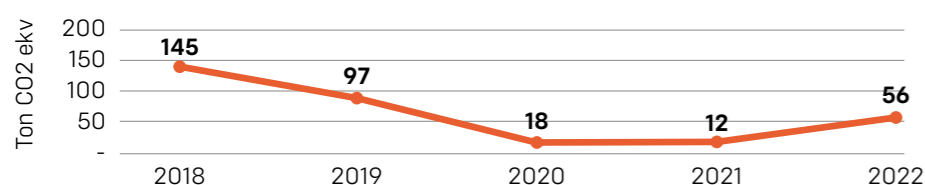
Scope	Kategori	Aktivitet	2022 [ton CO2e]
Scope 1	Mobil förbränning	Bilar	4
Scope 2	Energianvändning	Elförbrukning	93,83
		Fjärrvärme	5,09
Scope 3	Tjänsteresor	Flyg	45
		Tåg	0
		Taxi	0,4
		Hotellbesök	4
Scope 4	Uppströms energirelaterade aktiviteter	Uppströms energirelaterade aktiviteter	2,45

Utsläppen beräknade med Market Based metoden¹

Klimatkompensationen sker genom trädplantering i samarbete med småbrukare i Cochabamba och Santa Cruz i projektet ArBolivia. Förutom klimatnytta bidrar trädplanteringen till förbättrad inkomst för småbrukarna samt främjar återbeskogning och biologisk mångfald i Amazonas. Åtgärderna bidrar tillsammans till att motverka den globala uppvärmningen, lindra fattigdom och förbättra hälsan för projektets medlemmar.

Totala utsläpp, exklusive energianvändning kontor

Totala utsläpp

Trenden med nedåtgående utsläpp från våra tjänsteresor är tydlig sedan 2018. Även om våra utsläpp ökade under 2022 jämfört med siffrorna från 2020 och 2021, vilka var starkt påverkade av pandemin, har vi minskat utsläppen jämfört med innan pandemin. En starkt bidragande orsak till detta är det digitala arbetssättet som har kommit för att stanna.

¹Market based metoden innebär att utsläppen från köpt el beräknas med ursprungsmärkning för förnybar el, men eftersom det inte är med detta år baseras den på nordisk residual mix.)

² Se <https://zeromission.se/projects/en-affarsdriven-losning-mot-avskogning-i-bolivia/>.

ADDA AFFÄRSCONCEPT

AffärsConcept, vår konsultverksamhet, erbjuder kunder stöd att ställa relevanta miljökrav och sociala krav i upphandlingsuppdrag, att ta hänsyn till hållbarhetsfrågor och att erbjuda hjälp att följa upp ställda hållbarhetskrav. Inom utbildningarna Diplomerad upphandlare och Certifierad upphandlare ingår heldagsutbildningar i hållbar upphandling.

ADDA KOMPETENS

God utbildning för alla

Genom våra utbildningar i smarta format, inom SKR:s prioriterade områden, möjliggör vi god utbildning för alla inom kommuner och regioner, oavsett deras geografi och ekonomiska förutsättningar. Utbildningarna täcker bland annat frågor om hur kollektivavtalen i sektorn hänger ihop och vilka rättigheter och skyldigheter arbetsgivare och arbetstagare har. Detta innebär att utbildningarna bidrar till anständiga arbetsvillkor för alla som arbetar i kommuner och regioner.

Vi tillhandahåller också en digital utbildning i hållbar upphandling, som Inköpscentralen har tagit fram tillsammans med SKR och Regionernas kansli för hållbar upphandling. Utbildningen utgår från vad en upphandlande organisation bör tänka på före, under och efter upphandling för att upphandla hållbart.

Digitalisering och innovation för hållbara lösningar

Innovation och teknologiska framsteg är nyckeln till både socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbara lösningar. Det bidrar dessutom till att skapa nya marknader och arbetstillfällen, vilket i sin tur kan bidra till en effektiv och jämlik resursanvändning. Att investera i innovation är därför ett sätt att skapa förutsättningar för hållbar utveckling.

Adda Kompetens arbetar med att stötta kommuner och regioner att ta tillvara på digitaliseringens möjligheter. Det sker bland annat genom ledarprogram för välfärdens digitalisering, men också genom nationell skalning av modellen Digital mognad. Modellen är evidensbaserad med målsättning att öka kommuner och regioners digitala mognad för att kunna ta tillvara på de möjligheter digitalisering ger, men också för att öka innovationskraften på en organisatorisk nivå. SKR är projektägare, men har gett Adda i uppdrag att driva och koordinera projektet. I december 2022 fick alla kommuner och regioner samt techleverantörer möjlighet att ansluta sig till en gemensam arena för att fortsätta arbetet med att utveckla välfärdens digitala mognad.

Vi har under året fortsatt samarbetet med Leif Denti, forskare inom bland annat innovationsledning. Ansvaret för koordinering och utveckling av Innovationsguiden, som ägs av SKR, fortsätter.

Samverkanstjänster som bidrar till anständiga arbetsvillkor

Genom våra digitala HR-tjänster Lönelänken och HR- och chefsguiden möjliggör vi för kommuner och regioner att tillförsäkra alla arbetstagare anständiga arbetsvillkor samt lika lön för likvärdigt arbete. HR- och chefsguiden ger kommuner och regioner stöd och vägledning i HR-frågor inom arbetsrätt, inklusive kollektivavtal, lagar och regler. Lönelänken är ett stöd i arbetet med lönestruktur, lönerelationer och lönespridning.

Hållbara böcker och blanketter

Adda Kompetens säljer böcker om bland annat arbetsrätt, upphandling och kommunallagen samt tryckta blanketter inom olika ämnesområden, allt ifrån hälso- och sjukvård, förskola och skola till arbetsrättsliga lagar och kollektivavtal. Våra böcker och blanketter trycks och lagerförs hos H-tryck AB i Markaryd, som är certifierade enligt ISO 14001 (miljöledningssystem) och licensierade enligt Nordens officiella miljömärkning Svanen.

ADDA INKÖPSCENTRAL

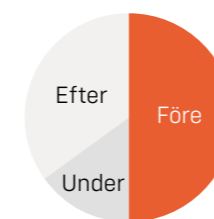

På Adda Inköpscentral arbetar sju hållbarhetsstrategier med att analysera hållbarhetsrisker före upphandling, ställa hållbarhetskrav under upphandling och följa upp ställda krav efter upphandling.

Analyser av hållbarhetsrisker

Vi ställer krav på hållbarhet utifrån risk för negativ påverkan och möjligheten till främjande. För att säkerställa att vi Inköpscentralen ställer krav där det är relevant gör vi ett flertal analyser:

- Inför beslut om upphandling sammanställer vi en checklista som omfattar 16 hållbarhetsaspekter och täcker risker för människor, miljö och samhälle. Checklistan är del av affärsanalysen inför beslutet.
- Inför upphandling gör vi en Agenda 2030-analys som omfattar samma hållbarhetsaspekter som checklistan. Förutom att hjälpa oss att bedöma risk och möjligheten till främjande är vår Agenda 2030-analys också vårt verktyg för att bedöma riskernas allvarlighetsgrad. En bedömning av allvarlighetsgrad är avgörande för att vi ska kunna prioritera vår kravställning och uppföljning.
- Inför upphandling kan vi även göra en fördjupad riskanalys för hållbara leveranskedjor om vi anser att det är nödvändigt för att förstå riskerna i en specifik leveranskedja. Även för detta har vi en mall. I första hand använder vi dock de riskanalyser som Upphandlingsmyndigheten, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, Regionernas kansli för hållbar upphandling och Inköpscentralen har tagit fram sedan tidigare.

- Till stöd för Agenda 2030-analysen och riskanalysen för hållbara leveranskedjor har vi en landriskanalys som hjälper oss att avgöra var riskerna är som störst. Analysen bygger på *Worldwide Governance Indicators*, *Global Rights Index*, *Environmental Performance Index* och *Corruption Perception Index*. Den täcker därmed FN Global Compacts fyra pelare mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption. Vi använder också landriskanalysen när vi väljer stickprov för uppföljning av hållbara leveranskedjor.

Mallarna bygger på FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, OECD:s riktlinjer om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfullt företagande och lagen om offentlig upphandling. De är anpassade till Inköpscentralens förutsättningar som privat aktör, men vi ser gärna att de används av andra upphandlande myndigheter i den mån de är av intresse. Därför har vi publicerat mallarna på Addas webbplats.

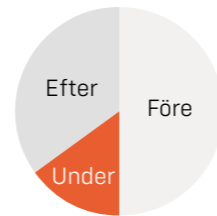
Hållbarhetskrav

Hållbara leveranskedjor

För hållbara leveranskedjor använder vi de avtalsvillkor vi delar med Sveriges regioner och som ligger nära Upphandlingsmyndighetens villkor. Tillsammans med Regionernas kansli för hållbar upphandling och Upphandlingsmyndigheten har vi också under året fortsatt att utveckla nya villkor på området, som kommer att lanseras på Upphandlingsmyndighetens webbplats våren 2023. Målet med de nya villkoren och den tillhörande vägledningen - som till stor del bygger på Inköpscentralens och regionernas mångåriga arbete - är att de ska vara mer i linje med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och OECD:s riktlinjer om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfullt företagande. Detta för att säkerställa att offentlig sektor ställer drivande krav samt för att förbereda våra leverantörer på den kommande EU-lagstiftningen om tillbörlig aktsamhet.

I vissa upphandlingar, som för multifunktionsskrivare och vitvaror, ställer vi även krav på ansvarsfullt utvunna mineraler.

Under året har vi också fortsatt att renodla användningen av våra villkor om hållbara leveranskedjor med stöd av vår Agenda 2030-analys. Villkoren ska endast användas när det säljs eller används varor på avtalet. Om det handlar om en ren tjänst som utförs i Sverige ställer vi istället krav på arbetsrättsliga villkor enligt kollektivavtal, arbetsmiljö och lika rättigheter och möjligheter. Om det är en upphandling som omfattar både försäljning av varor och en tjänst, såsom transport, installation eller service, ställer vi krav på både hållbara leveranskedjor och sociala frågor i Sverige.

Sociala frågor i Sverige

Vad gäller sociala frågor i Sverige utgår vi från Upphandlingsmyndighetens mall för arbetsrättsliga villkor enligt kollektivavtal samt från deras dialogkrav om sysselsättningsfrämjande åtgärder. Vi har också tagit fram standardformuleringar för systematiskt arbetsmiljöarbete respektive aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen.

Under året har vi regelmässigt ställt krav på webbtillgänglighet och på att leverantörer ska kunna ge råd om vilka produkter och lösningar som är mest tillgängliga utifrån samtliga användares behov.

Miljöhänsyn

Vår ambition är att ställa långtgående miljökrav på det som har stor påverkan och där det finns möjlighet till förbättringar. Som utgångspunkt använder vi Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier. När det saknas kriterier, eller när vi vill höja ambitionsnivån, tar vi fram egna.

Under året har en omfattande utvärdering av anbuderna i upphandlingen Park- och lekplatsutrustning 2022 genomförts. Ambitionsnivån för hållbarhetskraven var högre än någonsin och beslut fattades tidigt om att även anbudsutvärderingen skulle vara omfattande. Totalt krävdes verifikat för fyra till fem olika krav, för över 250 varor. Granskningen var ett tidskrävande arbete som tydligt visade på hur viktig denna del av upphandlingsprocessen är och på att många leverantörer idag är ambitiösa och har ett systematiskt arbete.

Även om anbudsutvärderingen var omfattande och nya hållbarhetskrav ställdes känns det bara positivt att hållbarhetsfrågorna tas på allvar.

Isabela Lucas, hållbarhets- och kvalitetsansvarig på Hags Aneby AB.

I några av våra dynamiska inköpssystem vägleder vi dessutom våra kunder, inte minst när det gäller att ställa drivande hållbarhetskrav.

Genom det dynamiska inköpssystemet för konstgräs har Inköpscentralen under året hjälpt 24 kommuner att upphandla totalt 27 konstgräsplaner. Vid varje upphandling har en hållbarhetsstrateg från Inköpscentralen stöttat respektive kommun med råd och mallar så att de har kunnat ställa drivande hållbarhetskrav utifrån kommunens beslutade mål, planer och strategier. Arbetet har bland annat minskat riskerna för konstgräsplanernas kemiska innehåll och minimerat mikroplatsutsläppen i närområden och vattendrag.

Genom det dynamiska inköpssystemet för konstgräs var det lätt för oss att ställa hållbarhetskrav i linje med vår policy.

Linn Hellberg, miljöledare på upphandlingsavdelningen i Jönköpings kommun.

Arbetet inom våra två fokusområden, fossilfria transporter och cirkulär ekonomi, har dessutom fortsatt under året.

Under året har vi fortsatt att använda vårt villkor för minskad klimatpåverkan från transporter. Detta togs fram under 2021 och driver på för att Sverige ska nå våra mål om att minska klimatpåverkan från transporter med minst 70% till år 2030. Målet är att vi genom ett standardiserat villkor ska uppnå ökad tydlighet gentemot både leverantörer och kunder, och därmed nå längre med våra transportkrav och uppnå större klimatnytta. Villkoret finns på tre nivåer och vi har riktlinjer för vilken nivå som lämpar sig för vilken typ av avtal. Villkoret används i alla avtal där transporter ingår - både avtal där transporterna är en primär del av upphandlingsföremålet, avtal där varutransporterna är frekventa och avtal där transporter eller resor inom uppdragen sker mindre frekvent men ändå är nödvändiga för avtalets funktion. Under 2022 tog vi fram en uppföljningsmall som bidrar till mer effektiv och förenklad uppföljning av villkoret.

Vi fortsätter att arbeta för att öka andelen ramavtal och dynamiska inköpssystem med cirkulära lösningar och vi kategoriserar våra avtal som cirkulära om de omfattar minst tre av fem mål för cirkulär upphandling i Vlaanderen-Circulairs modell.³ Som ett led i detta arbete lanserade vi under året vårt första helt cirkulära ramavtal: Möbler återbruk inklusive tillhörande tjänster. Syftet med ramavtalet är att stödja införandet av cirkulära möbelflöden i offentlig sektor. Detta genom att underlätta för kommuner och regioner att välja begagnat, renovering eller överlåtelse av befintliga möbler. Det här arbetet har Jönköpings Kommuns Fastighetsutveckling påbörjat vad gäller Elmia Kongress & Konsert, där befintliga möbler har ungefär 30 år på nacken. I deras återbruksprojekt renoverades under året cirka 150 stolar, ståbord och sittpuffar med hjälp av Inköpscentralens ramavtal.

Smidigt, enkelt och snabbt med mycket bra resultat. Vi har fått exakt det vi ville.

Nedo Sever, platschef och verksamhetsutvecklare på Jönköpings kommuns fastighetsutveckling.

³Se <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/upphandling/hallbarupphandling/cirkularekonomiochupphandling.46672.html>.

Nivåer av hållbarhet

Vi delar in våra ramavtal och dynamiska inköpssystem utifrån olika nivåer av hållbarhet. I de allra flesta upphandlingar ställer vi hållbarhetskrav medan det endast är en del av avtalen som vi kategoriserar som hållbara ramavtal eller som ramavtal med hållbara alternativ.

Med *hållbart ramavtal* menar vi ett ramavtal som är fokuserat på en hållbar lösning. Det kan vara en design, prestanda eller funktion där ett helhetsperspektiv har antagits ur hållbarhetssynpunkt. Med *hållbart alternativ* menar vi ett ramavtal där det finns varor i varukatalogen, webbutiken eller varulistan som är markerade som särskilt hållbara.

Uppföljning av ställda hållbarhetskrav

För oss är uppföljning en förutsättning för hållbar upphandling. Därför arbetar vi systematiskt med uppföljning av de krav vi ställer. För att fördjupa och vidareutveckla det här arbetet har vi under året anställt tre uppföljningscontrollrar, utöver vår avtalscontroller.

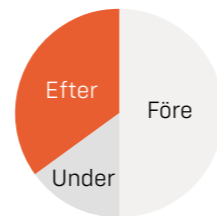
Under året har vi även tagit fram nya principer för uppföljning som vägleder oss vad gäller när i tid och vilka leverantörer som ska följas upp utifrån respektive krav. Principerna utgår från uppföljningsmetoderna egenrapportering (självskattning), dokumentgranskning, enkäter och intervjuer, mätningar och analyser, leverantörsmöten (dialoger), kontorsrevisioner, fabriksrevisioner och platsbesök. De metoder vi oftast använder är egenrapportering (självskattning), dokumentgranskning och kontorsrevisioner.

Vi har också tagit fram flera självskattingsenkäter för uppföljning av krav på leverantören. För uppföljning av vissa krav, främst hållbara leveranskedjor, använder vi dessutom konsulter. Dessa avropar vi från vårt ramavtal Tjänster för avtalsuppföljning som hösten 2023 kommer att ersättas av det nya ramavtalet Gransknings- och rådgivningstjänster. Det nya ramavtalet har fyra anbudsområden som bättre täcker våra och våra kunders behov: ekonomi, hållbara värdekedjor och hållbara investeringar, miljö och djuromsorg, samt arbetslivskriminalitet.

Hållbara leveranskedjor

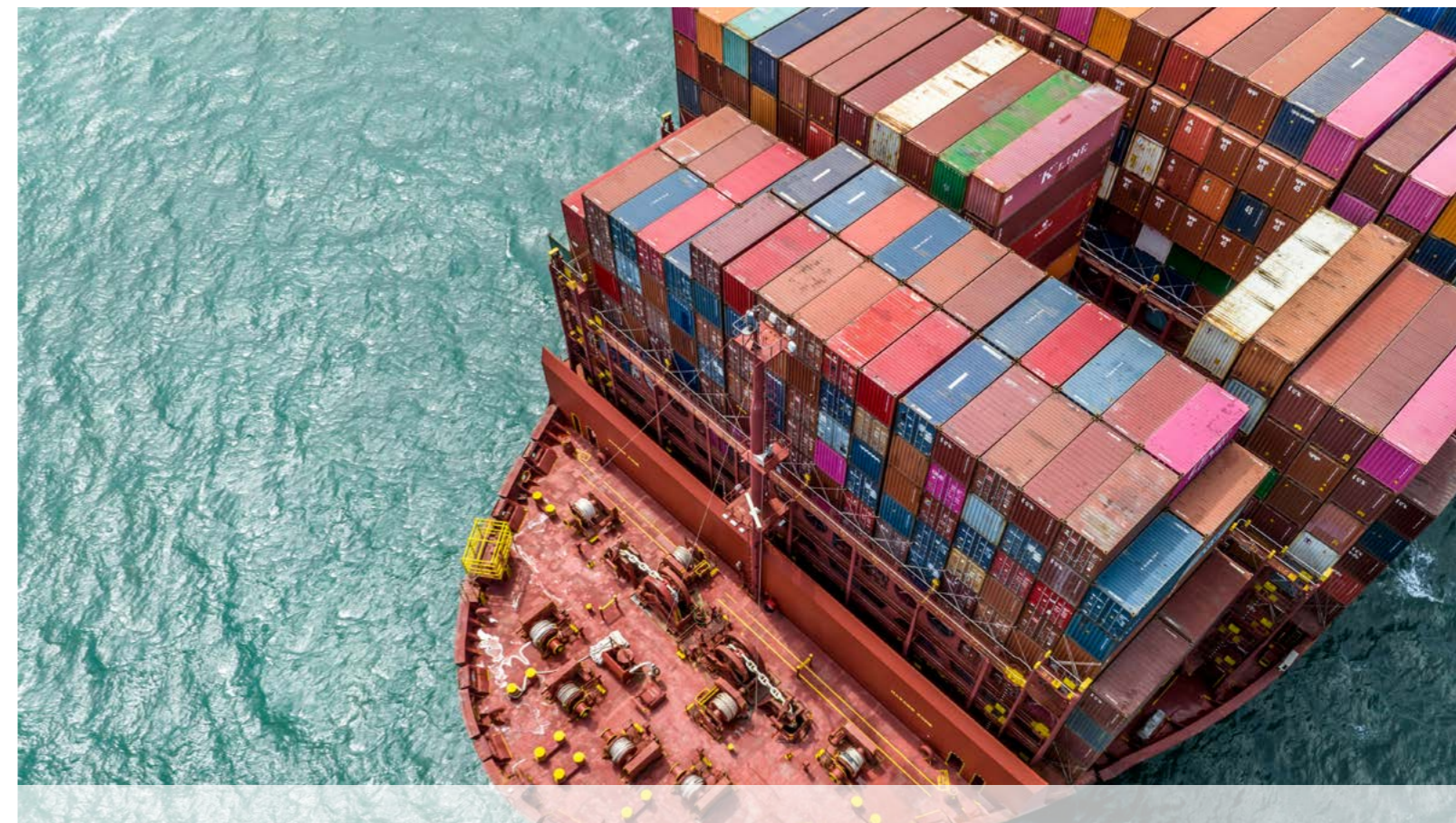
Vår uppföljning av hållbara leveranskedjor kan delas in i reguljär uppföljning och incidenthantering. I den reguljära uppföljningen kontrollerar vi att leverantörerna har policyer och processer på plats för att kunna hantera negativ påverkan på människor, miljö och samhälle i leveranskedjan.

Under året har vi hanterat 25 självskattingsenkäter samt genomfört 13 digitala kontorsrevisioner och 24 digitala återrevisioner inom ramen för vår reguljära uppföljning av hållbara leveranskedjor. Vi har också genomfört 8 skrivbordsrevisioner (dokumentgranskning) av våra fordonsleverantörer

som under 2023 följs av kontorsrevisioner. Vi har dessutom i några fall valt att gå direkt till leverantörsmöte (dialog) efter att vi har noterat mindre avvikelser i självskattingsenkäter. Ett av syftena med att anställda fler medarbetare är att vi ska kunna hantera fler uppföljningar själva. Våra uppföljningar resulterar regelbundet i att leverantörerna åtgärdar brister. I slutändan är uppföljningarna också ofta uppskattade.

I vår uppföljning av ramavtalet Vitvaror fann vi mindre brister i leverantörernas svar på självskattingsenkäten. Istället för att anlita konsulter för kontorsrevisioner valde vi att gå direkt till leverantörsmöten (dialoger). På mötena kunde leverantörernas hållbarhetsexperter i flera fall komplettera informationen på ett sådant sätt att vi kunde släcka avvikelserna. För de återstående avvikelserna upprättade vi åtgärdsplaner som kommer att följas upp under 2023. Dialogerna var mycket uppskattade och bidrog till att vi gemensamt kunde öka våra kunskaper kring hållbara leveranskedjor i branschen.

Incidenthantering är händelsestyrd uppföljning, som baseras på vår omvärldsbevakning.

I slutet av april 2022 publicerade Global Witness rapporten *The ITSCI Laundromat*, om hur ett av OECD och Responsible Minerals Initiative erkänt system att säkra hållbara mineraler såg ut att göra motsatsen.

Strax efter att rapporten släpptes gick Inköpscentralen samman med Regionernas kansli för hållbar upphandling, Oslo kommun, norska Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, norska Sykehusinnkjøp, Swedwatch och Electronics Watch för att följa upp rapporten.

För att fördjupa vår förståelse för situationen höll vi möten med Global Witness och OECD, som ansvarar för riktlinjerna om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfulla leveranskedjor för mineraler från konfliktdrabbade områden och högriskområden. Därefter skickade vi ett gemensamt brev till Responsible Minerals Initiative som följdes upp genom ett flertal möten. Samtidigt följde vi upp frågan med våra leverantörer och varumärken.

I slutet av oktober 2022 fattade Responsible Minerals Initiative beslut om att inte längre erkänna ITSCI som ett godtagbart system för deras process för säkerställande av ansvarsfullt utvunna mineraler. För tillfället erkänner de endast systemen Better Mining och CRAFT.

Sociala frågor i Sverige

Uppföljningen av sociala frågor i Sverige har främst tagit sikte på arbetsrättsliga villkor enligt kollektivavtal. Med de nya utvecklade självskattingsenkäterna ser vi framför oss att vi under 2023 mer strukturerat ska följa upp frågor som systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen, gärna samtidigt som arbetsrättsliga villkor.

Fyra leverantörer följdes upp på arbetsrättsliga villkor enligt kollektivavtal på ramavtalet Bevaknings- och larmtjänster. Samtliga kunde visa att de är bundna av och tillämpar Bevaknings- och säkerhetsavtalet mellan Säkerhetsföretagen och Svenska Transportarbetareförbundet. Tre av leverantörerna använde inga underleverantörer och förklarade tydligt hur de säkerställer efterlevnaden av villkoren i sin egen verksamhet. Den fjärde leverantören uppgav att de använder tre underleverantörer, varav en inte var ansluten till kollektivavtal. Vi fokuserade därför uppföljningen på den här leverantören. Genom dialog framkom det att leverantören har processer på plats för att säkerställa efterlevnaden av villkoren i underleverantörers verksamhet. Alla leverantörer godkändes därmed.

Miljöhänsyn

På miljöområdet har vi under året följt upp ett brett spann krav. Då det ofta är varu- eller tjänsterelaterade krav ser uppföljningarna olika ut beroende på krav och bransch. Samtidigt har vi följt upp krav på systematiskt miljöarbete.

Under 2022 genomfördes två uppföljningar i det dynamiska inköpssystemet för konstgräs. Den första gällde återvinning och syftade till att säkerställa att uttjänt konstgräs återvanns på rätt sätt och i enlighet med kravställningen. Den andra genomfördes för att säkerställa att leverantörerna utbildade driftspersonalen i hur de ska agera för att mikroplaster inte ska spridas i närområdet och för att uppnå en lång livslängd på konstgräset.

Återvinning

I 12 av de upphandlingar som utförts ombads leverantören redovisa att de uppfyllt sitt åtagande att riva en gammal plan och säkerställa att den omhändertogs i enlighet med kraven. De tre leverantörerna (Leverantör 1, Leverantör 2 och Leverantör 3) hade rivit 7, 3 respektive 2 planer.

Leverantör 1 kunde visa att fem planer omhändertagits på rätt sätt. För de två övriga planerna hade leverantören på plats konstaterat att materialet inte var det beskrivna. Dessa planer fick därför lämnas för energiåtervinning trots krav på materialåtervinning.

Leverantör 2 hade lämnat alla planerna till energiåtervinning trots att det hade ställts krav på att dessa skulle lämnas till materialåtervinning.

Leverantör 3 kunde visa att de två planerna hade omhändertagits på rätt sätt.

Uppföljningen ledde till en diskussion med leverantörerna, förtydligad kravställning och att ett viteskrav lades till för att minska risken för brister.

Utbildning

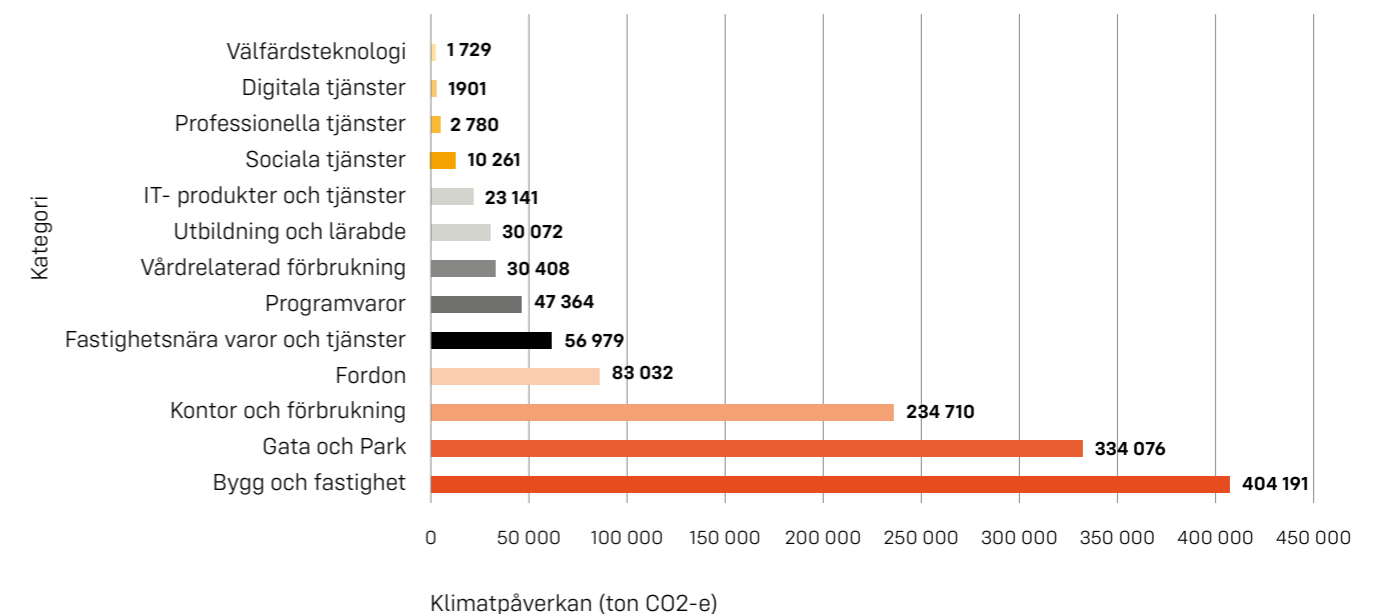
I alla upphandlingar av konstgräsplaner ställs krav på att leverantören som anlägger planen ska utbilda beställarens driftspersonal i hur de ska sköta planen för att säkerställa att den får lång livslängd och att det sprids så lite mikroplaster som möjligt. För tre av planerna kontaktades driftspersonal för att säkerställa att så skett och i den omfattning som kravställdes. För en av planerna lyckades vi inte få tag i personalen. För de övriga två svarade personalen att utbildningen inte varit ens hälften så omfattande som krävts i upphandlingen. De båda leverantörerna kontaktades och fick i sin tur kontakta driftspersonalen för att kostnadsfritt erbjuda nya utbildningar

Miljöspendanalys

Under året genomförde IVL, Svenska miljöinstitutet på uppdrag av oss en miljöspendanalys av Inköpscentralens portfölj. En miljöspendanalys är en inköpsanalys där olika miljöfaktorer har integrerats. Det gör det möjligt att undersöka den miljö- och klimatpåverkan som uppstår till följd av inköp, men också se vilken och hur stor miljöpåverkan olika typer av inköp har i relation till andra typer av inköp. För vår del analyserades enbart klimatpåverkan från våra ramavtal och dynamiska inköpssystem.

Tabellen nedan visar att vår klart största klimatpåverkan kommer från kategoriområdena Bygg och fastighet, Gata och park samt Kontor och förbrukning. Resultaten från miljöspendanalysen ska inte tolkas som absoluta sanningar då det finns osäkerhet inbyggt i modellen, men det ger en fingervisning om vad som är stort och smått i sammanhanget.

Klimatpåverkan per kategori

Sanktioner mot Ryssland och Belarus

På grund av Rysslands krig i Ukraina beslutade EU om sanktioner mot Ryssland och Belarus. Sanktionerna innebär bland annat att det är förbjudet för upphandlande myndigheter att fullgöra kontrakt med:

- ryska medborgare eller fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ som är etablerade i Ryssland,
- juridiska personer, enheter eller organ som till mer än 50 procent direkt eller indirekt ägs av en enhet som avses i föregående punkt, eller
- fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ som agerar för, eller på uppdrag, av en enhet som avses i föregående punkter.

Förbudet gäller även underleverantörer och leverantörer vars kapacitet åberopas, under förutsättning att de står för mer än 10 % av kontraktets värde.

Inköpscentralen har kontrollerat de leverantörer vi ingått ramavtal med. Dessa kontroller omfattar en kartläggning av leverantörernas koncernstrukturer för att se om det finns ryska eller belarusiska bolag. Vi har också genomfört en screening av leverantörerna mot en databas innehållande globala sanktionslistor, personer i politiskt utsatt ställning, negativ publicitet och statligt ägda företag.

Utifrån de kontroller vi har gjort har vi inte hittat något som indikerar att någon leverantör som vi har ingått ramavtal med skulle omfattas av sanktionerna. Det är dock viktigt att förstå att resultaten ger en ögonblicksbild av omständigheterna hos en leverantör. Därför fortsätter Inköpscentralen att genomföra kontroller under upphandling och avtalstid.

Hållbarhetskollen

Sedan 2015 har våra kunder kunnat ta del av samordnade uppföljningar av hållbara leveranskedjor inom ramen för Hållbarhetskollen. Resultaten finns att ta del av i Hållbarhetskollens portal på Mina sidor på Addas webbplats.

Under året beslutade Inköpscentralen att inte begära in några nya avtal i Hållbarhetskollen. Anledningen är minskat engagemang från våra kunder, både vad gäller att inkomma med avtal för uppföljning och vad gäller att ta del av resultaten i Hållbarhetskollens portal.

Vi slutför emellertid de revisioner som har startats, vilket innebar att vi under året genomförde sex digitala återrevisioner, alla åt Örebro kommun. Totalt i Hållbarhetskollen finns det i dagsläget 37 leverantörer. Av dessa är 30 godkända medan 7 fortfarande har avvikelser under hantering. Fem av dessa kommer vi fortsätta att följa upp med målet att släcka avvikelserna under 2023. För övriga två har avtalen som vi följt upp löpt ut.

KemKollen

Genom KemKollen, som är ett samarbete mellan Inköpscentralen, Regionernas kansli för hållbara upphandling och Trossa, kan våra kunder ta del av samordnade uppföljningar av kemikaliekrav. Varor köps in från kundernas leverantörer och analyseras för sitt kemiska innehåll. KemKollen har inte drivits aktivt under året då det har saknats resurser. Resultaten från föregående år går att ta del av på Mina sidor på Addas webbplats.

Vår hållbarhetskommunikation

Genom vårt hållbarhetsarbete tar vi ansvar för människor, miljö och samhälle i våra ramavtal och dynamiska inköpssystem. Detta ansvar kräver inte bara att vi identifierar, förhindrar och begränsar negativ påverkan – det kräver också att vi kan visa hur vi tar det här ansvaret. Därför blir vår hållbarhetskommunikation allt viktigare.

På våra hållbarhetssidor på Addas webbplats får våra kunder och intressenter snabbt en överblick över hur Inköpscentralen arbetar med hållbara leveranskedjor, sociala frågor i Sverige och miljöhänsyn i våra upphandlingar och dynamiska inköpssystem. Det finns även information om Hållbarhetskollen, KemKollen och hur vi jobbar med Agenda 2030.

För nytillkomna ramavtal publicerar vi hållbarhetsammanställningar på respektive ramavtals webbsida. I dessa sammanställningar kan våra kunder och intressenter hitta överskådlig information om vilka hållbarhetskrav och villkor som har ställts i respektive upphandling samt vilka globala mål i Agenda 2030 som respektive avtal bidrar till.

Hållbarhetsnyttan med våra ramavtal och dynamiska inköpssystem lyfts i de nyheter som går ut i samband med att nya ramavtal och dynamiska inköpssystem kommer på plats. På samma sätt lyfts hållbarhetsnyttan i de avtalskort som tas fram för varje nytt avtal.

Våra hållbarhetsnyhetsbrev når drygt 1 000 mottagare fyra gånger om året. Varje vecka, förutom i semestertider, når dessutom vår omvärldsbevakning med fokus på hållbarhet allt fler intressenter, inklusive Upphandlingsmyndigheten, Regionernas kansli för hållbar upphandling, Kammarkollegiet, Stockholm, Göteborg och Malmö. Omvärldsbevakningen ligger till grund för våra analyser och vår incidenthantering.

Samarbeten

Samverkan inom offentlig sektor

Vårt nära samarbete med Regionernas kansli för hållbar upphandling har fortsatt under året, inte minst i utvecklingen av de nya villkoren för tillbörlig aktsamhet för hållbara leveranskedjor. Regelbundet deltar vi även i samverkansmöten med fokus på hållbarhet med SKR, Regionernas kansli för hållbar upphandling, Upphandlingsmyndigheten, Statens inköpscentral på Kammarkollegiet och HBV – inköpsfunktionen åt Sveriges allmännyttiga bostadsbolag. Vi besökte under året Göteborgs Inköp och deras hållbarhetsavdelning med syftet att dela erfarenheter och kunskap, och har efter det återkommande avstämningar.

Inköpscentralen administrerar dessutom sedan fyra år nätverket Miljö- och hälsa i upphandling, som består av hållbarhetsstrategier i 15 av Sveriges kommuner. Under året har två nätverksträffar genomförts, en fysisk och en digital, där medlemmarna fått ta del av kompetenshöjande föreläsningar och utbyta erfarenheter i syfte att driva på utvecklingen.

Vinnovaprojekt om offentlig upphandling som klimatpolitiskt styrmedel

Projektet drivs av IVL Svenska Miljöinstitutet och har som mål att introducera ett arbetssätt i den offentliga upphandlingen som bygger på kvantitativ och digitaliserad klimatinformation baserat på internationella standarder.

Inom ramen för projektet har IVL under 2022 genomfört en miljöspendanalys av vår ramavtalsportfölj. Analysen är ett underlag för att i högre omfattning inkludera klimataspekter i framtiden.

En annan del av projektet har handlat om att granska och utvärdera inrapporterade klimatdeklarationer för konceptförskolorna på ramavtalet Förskolebyggnader. Klimatdeklarationerna, som årligen tas fram och redovisas av leverantörerna, möjliggör för upphandlande myndigheter att i sina avrop beakta byggnadens klimatbelastning under byggfasen.

Projektet har även påbörjat en uppföljning av det kalkylverktyg för beräkning av klimatpåverkan för olika typer av transporttjänster, som vi har tagit fram i dialog med bland annat transportföretag.

Atea Sustainability Focus

Inköpscentralen är medlem av Atea Sustainability Focus Leadership for Change, tillsammans med bland annat Vattenfall, H&M och IKEA. Initiativet bygger på ett manifest om att prioritera hållbarhet vid inköp av IT, gynna aktörer som är i linje med 1,5-gradersmålet, verka för en cirkulär ekonomi och respektera mänskliga rättigheter. Inom ramen för initiativet delar medlemmarna kunskap och erfarenheter kring hållbarhet vid inköp.

Inköpscentralen deltar även i Atea Sustainability Focus Advisory Board som årligen tar fram en rapport till den globala IT-industrin. Årets fokus var på resursförbrukning och ökad livslängd. Vi måste helt enkelt göra mer från mindre resurser för att IT-industrin ska vara hållbar i längden. För att det ska kunna ske behövs bland annat nya affärsmodeller.

Hållbarhetsarbete på gång

Under 2023 kommer vi tillsammans med Regionernas kansli för hållbar upphandling förankra de nya villkoren om tillbörlig aktsamhet för hållbara leveranskedjor i kommuners, regioners och våra leverantörers arbete. Vi kommer också se över hur vi bäst kan stötta våra kunder med samordnade uppföljningar. Samtidigt arbetar vi på att kunna presentera resultaten från våra egna uppföljningar på vår webbplats.

Har du frågor om vårt hållbarhetsarbete eller
förslag på hur vi kan bli ännu bättre?

Kontakta:

Peter Nohrstedt, hållbarhetschef

08-709 59 07

peter.nohrstedt@adda.se